

Lieksan kaupunginhallituksen lupajaoston lausuma Itä-Suomen hallinto-oikeudelle diaarinro 2340/2022 oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta/ Lieksan kaupunginhallituksen lupajaoston päätöksestä 6.10.2022 § 92

Kaupunginhallituksen lupajaosto 01.06.2023 § 47
742/10.03.01.05/2021

Valmistelija Rakennustarkastuspäällikkö

Itä-Suomen hallinto-oikeus on toimittanut 16.5.2023 Lieksan kaupunginhallituksen lupajaostolle lausumapyynnön PKS Sähkösiirto Oy:n vastineessaan esittämän oikeudenkäyntikuluvaatimuksen johdosta. Asia koskee Lieksan kaupungin lupajaoston päätöstä 6.10.2022 § 92. Lausumapyynnössä pyydetään ottamaan kantaa valittajan oikeudenkäyntikuluja koskevaan vaatimukseen ja siihen liittyvään erittelyyn.

Lausuma on annettava viimeistään 31.5.2023. Koska lupajaoston seuraava kokous pidetään 1.6.2023, pyydettiin lausuman antamiselle lisääaikaa 5.6.2023 saakka. Hallinto-oikeus jatkoi määräaikaa 5.6.2022 asti.

Lieksan kaupunginhallituksen lupajaosto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumisesta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:ssä. Säännöksen 1 mom. mukaisena lähtökohtana on, että hallintolainkäytön osapuolet pitävät oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Vain erityiset kohtuuttomuusperusteet voisivat johtaa velvollisuuteen korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Säännöksen 2 mom. perusteella kohtuullisuusarvioinnissa huomioitavina perusteina kyseeseen tulevat oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Uudella lailla ei ole haluttu muuttaa jo vanhastaan vallinnutta oikeustilaa, jossa viranomaisen on vain melko poikkeuksellisesti voitu velvoittaa korvaamaan päätökseensä kohdistuvassa muutoksenhaussa aiheutuneita kustannuksia. Kumottu hallintolainkäyttölain 74 § edellytti sananmukaisesti, että viranomaisen korvausvelvollisuus vaatisi tuekseen jonkin nimenomaisen virheen. Sääntelyvalinta on vastannut pääpiirteittäin myös hallintoasioissa hallintolain 64 § 1 mom. mukaisesti omaksuttua vastuunjakoa, jossa hallintoasian asianosainen vastaa omista kuluistaan.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n kuluvastuuta koskevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi mm. seuraavaa:

”Asiassa annetun ratkaisun merkitystä arvioitaessa olisi kuitenkin aiheellista ottaa huomioon, että hallintoprosessissa ei läheskään aina ole yksiselitteisesti osoitettavissa voittajaa tai häviäjää, eikä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta voi siten perustaa yksin voittaja-häviäjä-asetelmaan. Tuomioistuimen asiassa antama ratkaisu voi olla sisällöltään sellainen, että osapuolten on kohtuullista itse vastata oikeudenkäyntikuluistaan.”

Esityölausumassa todetaan esimerkiksi seuraavaa:

”Jos oikeudenkäynnin tarve on aiheutunut viranomaisen selvästi lainvastaisesta ratkaisusta, olisi kohtuullista, että yksityinen asianosainen saa korvausta hänelle tästä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun viranomainen on päätöstä tehdessään ylittänyt toimivaltansa tai kun kyse on selvästi harkintavallan väärinkäytöstä. Tulkinnanvarainen tai vähäinen virhe asian käsittelyssä ei välttämättä muodostaisi viranomaiselle korvausvelvollisuutta.”

Säännöksen perusteluissa esitetään oikeusohjeena myös seuraavaa:

”Kohtuullisuusarviointi voi joissakin tapauksissa johtaa myös siihen, että viranomainen veloitetaan korvaamaan hävinneen osapuolen oikeudenkäyntikulut erityisesti, jos tuomioistuimen ratkaisulla on laajasti viranomaisten ratkaisukäytäntöä ohjaavaa yleistä merkitystä.”

Nykyistä lakia edeltäneen ja asiallisesti samansisältöistä hallintolainkäyttölain 74 §:ää koskevassa oikeuskirjallisuudessa muun ohella todetaan, ettei viranomaisella ole automaattista velvollisuutta korvata valittajan oikeudenkäyntikuluja. Erityisesti virheen laatu vaikuttaa kuluvastuun arviointiin. (Hallinto-oikeus, Mäenpää 2018, s. 1040).

Edellä esitetyt oikeusohjeet painottavat myös viranomaisen menettelyn arviointia asian taustalla. Valituksen kohteena olleessa päätöksessä kyse on ollut päätöksen perustelujen mitoittamisesta, jotka ovat muodostaneet aidosti epäselvät oikeuskysymykset. Tilanteeseen ei ole sisällytynyt piirteitä, jotka viittaisivat viranomaisen päätöksen ilmeisiin virheisiin, joista esitöissä esimerkkeinä mainitaan harkintavallan väärinkäytön ja toimivallan ylityksen kaltaiset räikeät, jopa tahalliset virheet. Hallituksen esityksessä mainittu ennakkoratkaisutilanteisiin rinnastuva perustekaani ei toteudu tässä tapauksessa. Myös lausuntopyynnön kohteena olevassa valittajan oikeudenkäyntivaatimuksessa on lähdetty siitä, että korvausvastuun syntyminen kyse olisi oltava viranomaisen ilmeisen virheen seurauksena aiheutuneesta oikeudenkäynnistä. Sellaisesta ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole viitteitä.

Hallintolainkäyttölain aikaisessa oikeuskäytännössä käytännössä vastaavansisältöisen säännöksen tulkinnassa edes toimivaltavirheet eivät välttämättä ole johtaneet viranomaisen vastuuseen valittajan oikeudenkäyntikuluista (esim. KHO 2012:126). Nyt kyse on joka tapauksessa epäselvästä laintulkintakysymyksestä, joka ei rinnastu oikeuskäytännössä ja muissa oikeusohjeissa tarkoitettuihin viranomaisen kuluvastuuta puoltaviin räikeisiin virheisiin.

Asiallisesti samansisältöistä asiaa koskevassa kyseisen valittajan vireille saattamassa valitusasiassa Itä-Suomen hallinto-oikeus on ratkaisullaan 22.6.2022 kumonnut valituksen kohteena olleen Lieksan kaupunginhallituksen lupajaoston päätöksen 06.05.2021 § 46. Päätöksellään hallinto-oikeus on hyväksynyt valittajana olleen Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen osittain. Kohtuusnäkökohtiin ja asian laatuun vedoten hallinto-oikeus on päätenyt osittaiseen korvausvelvollisuuteen, jossa korvattavaksi on tullut vain murto-osa vaatimuksen mukaisista kuluista.

Katsomme, ettei nyt tarkasteltavassa valitusprosessissa, jonka valituskirjelmä ja -asia ovat sisällöltään vastanneet valitusta hallinto-oikeuden ratkaisemassa em. asiassa, ole voinut aiheutua enemmälti kuluja kuin sanotussa valitusasiassa, jossa hallinto-oikeus on päätenyt kohtuusperusteiseen osittaiseen kuluvastuuseen. Näin ollen kaupungin

viranomaisasemassa maksettavaksi tulevien oikeudenkäyntikulujen tulisi korkeintaan rajoittua mainitun päätöksen mukaiseen kuluvastuuseen.

Näkemyksemme mukaan lähtökohtana tulisi olla, etteivät valittajaosapuolen oikeudenkäyntikulut tule lainkaan korvattaviksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n perusteella, koska säännöksessä pääsääntönä on kunkin osapuolen vastuu omista kuluistaan. Hallinto-oikeus ei myöskään enemmälti ole perustellut mainitussa valitusasiassa antamaansa oikeudenkäyntikuluratkaisua, jolla pääsäännöstä on poikettu. Osittaisen kuluvastuun tueksi on viitattu vain em. lain säännöksiin, eikä ratkaisuun ole sisällynyt erillistä kannanottoa siihen, mitkä tosiseikat tai asian ominaispiirteet tässä tapauksessa ovat puoltaneet pääsäännöstä poikkeamista ja viranomaisen kuluvastuuta. Ratkaisu on perusteltu tarkemmin erittelemättä jääneisiin kohtuuskäyttökohtiin.

Lieksan kaupunginhallituksen lupajaosto katsoo, että otsikon mukainen oikeudenkäyntikulujen koskeva vaatimus tulisi hylätä perusteettomana. Toissijaisesti katsomme, että kuluvastuuna voi korkeintaan tulla kyseeseen mainitussa hallinto-oikeuden päätöksessä omaksuttu kohtuuskäyttökohtainen kulujako.

Esittelijä	Rakennustarkastuspäällikkö
Päätösehdotus	Kaupunginhallituksen lupajaosto päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon PKS Sähkönsiirto Oy:n oikeudenkäyntikuluja koskevaan vaatimukseen, joka koskee muutoksenhakua Lieksan kaupunginhallituksen lupajaoston päätökseen 6.10.2022 § 92.
Päätös	Kaupunginhallituksen lupajaosto päätti antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon PKS Sähkönsiirto Oy:n oikeudenkäyntikuluja koskevaan vaatimukseen, joka koskee muutoksenhakua Lieksan kaupunginhallituksen lupajaoston päätökseen 6.10.2022 § 92.
Lisätietoja	Rakennustarkastuspäällikkö Jorma Sarkkinen, p. 040 1044 790, sähköposti jorma.sarkkinen(at)lieksa.fi